

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג יוסף מוגרבי שליט"א

מאת: מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

שיחת השבוע

ישראל לימדו אותנו כיצד להתנהג עם הבריות וגם לפעמים לוותר על חומרות וסייגים כדי שלא לצער את הזולת. מעשה היה עם הגאון רבי ישראל מסאלנט זצ"ל שהלך להתארח אצל תלמידו ולפני הסעודה נטל ידיו בצמצום הפך מנהגו לטוב בשפע, כדאיתא בגמרא מסכת שבת (סב.) והתלמיד לא הבין מדוע דווקא בביתו אין רבו מהדר כמנהגו בכל מקום. בסעודה שאל את רבו בענווה שתורה היא וללמוד הוא צריך, מדוע לא החמיר ליטול בשפע? ענהו הגאון רבי ישראל שראה את המשרתת באה עם דליי המים בקושי רב וכיון שהדבר גורם טירחה יתירה, אין מצוה להדר על חשבון הזולת. עוד מעשה אחר היה עימו שהתארח בשבת אצל אחד מתלמידיו ואחר גמר הקידוש ציווה להגיש מיד את הדגים וכשגמר, נטל למים אמצעים וציווה להגיש הבשר ושוב סיים בזריזות וביקש את הלפתן, אמר דבר תורה קצר וביקש ליטול ידיו למים אחרונים. התלמיד שלא הורגל לראות את רבו בכך תמה, אך שתק. כשסיים הרב את ברכת המזון ביקש לקרוא למשרתת וביקש את סליחתה על שזרו אותה בעבודתה, אך להפתעת כולם היא הודתה לרב ואמרה לו שהיא תשמח אם בכל שבת ילחיצו אותה כך, משום שבכל ליל שבת ילדיה נאלצים להירדם בלא אוכל, משום שהיא מגיעה מאוחר כתוצאה מאריכות הסעודה של בעל הבית, מיד הביט רבי ישראל בפני תלמידו בעל הבית והוכיחו שאין שום מצוה להדר כשהדבר בא על חשבון הזולת. וידוע שתמיד כששאלו את רבי ישראל מסאלנט על הידורים באפיית מצות וכיו"ב היה אומר כי הידור הכי גדול הוא להזהר בכבוד הזולת. תמיד צריכים לזכור ולהיזהר בכבוד הזולת גם כאשר מעשינו לשם שמים. בגמרא מסכת בבא בתרא (טז.) מסופר על פנינה שהכעיסה את חנה בילדיה והעידו חז"ל שהיתה כוונתה לשם שמים, כדי שתצטער ותתפלל להשי"ת מעומק הלב ותיפקד, אך למרות הכל ואף על פי שבזרע עולם בוחן ליבות וכליות, נענשה פנינה שמתו כל ילדיה. ואילו חנה ילדה שבעה בנים, כמו שנאמר: "עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אומללה". כמה עלינו ללמוד מוסר מסיפורים אלו שלא לצער שום ברייה וגם לשם מצוה, כיון שאין מי שמרגיש בדיוק מה מרגיש השני באותו רגע. פעמים שאדם צוחק עם חברו וחברו זה עתה נמצא במצב רוח שאינו טוב וכל מילה מיותרת עבורו כמדקרות חרב ואין אדם יכול להבין עד שירגיש את אותו מצב, כדברי רבותינו: "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" באותו מצב ובאותו מקום וזמן. חובה עלינו להרבות בכבוד הזולת, כביש אדם שנברא בצלם ואז נזכה שבאותה מידה ירחמו עלינו משמים ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

פרשת משפטים מדברת רובה ככולה על עבירות שבין אדם לחבירו ובעיקר בציווים ואזהרות בנושאים הקשורים בפגיעה פיזית, נפשית ורגשית של זולתינו. בתחילה מביאה התורה בפרשתנו את דיני ארבעת הנזיקין ויורדת לנושא של עינוי יתום ואלמנה ושוב יורדת לנושא של הלוואה: "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" (פירש רש"י שתראה עצמך כאילו אתה העני) ועוד יורדת התורה לציווי של עקירת השנאה מהתגברות על רגש הנקמה בציווי של: "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו... עזוב תעזוב עמו". בגמרא בבא מציעא אמרו חז"ל שאם יש אוהב המבקש לפרוק ושונא המבקש לטעון יש להקדים את הטענה כדי לכוף יצרו והדבר מפליא, שכן תמיד הפריקה קודמת משום צער בעלי חיים ואילו כאן התורה שינתה את צורתה כדי לכוף יצר הנקמה ולכן יטעון עם שונאו. רבותינו כותבים שעלינו להרגיש תמיד כאילו השני זה אנתנו ולהתנהג עם כל אחד ואחד כראוי לו ובגמרא כתובות (סז:) אמרו די מחסורו אשר יחסר לו, אפילו סוס לרכב עליו ועבד לרוץ לפניו. פעם לא מצא הלל הזקן עבד לרוץ לפני עני בן טובים ורץ הוא לפניו שלושה מילין, אף על פי שתמיד הזהירנו רבותינו שלא לבזבז מקופת צדקה מכל מקום לעני בן טובים מותר, משום שלכל אחד צריך לדאוג במידה שהורגל אליה ואינו דומה עני מילדותו לעני שנהנה, כתוצאה מגזרת שמים על ידי התהפכות הגלגל. בכל דבר ודבר צריכים תמיד לעודד ולשבח כל אחד ואחד ולתת את ההרגשה הטובה ויראה כאילו הוא היה אותו אחד וכמו שהיה רוצה שינהגו עימו ינהג עם אחרים. תורתנו הקדושה חסה לא רק על כבוד האדם אלא גם על רגשות החי והדומם. הנה נצטוונו: "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו" פירש רבינו בעל הטורים שכיון שהשור הוא המורה גרה והחמור לא, מסוגל החמור לחשוב שהשור לועס אוכל ואילו הוא מקופח ומחלישות דעת כוז של החמור אסרה התורה חרישה בשניהם יחדיו. החזקוני כתב שהטעם לאיסור שאין כוחותיהם שווים ומשום צער בעלי חיים אסרה התורה. בין לטעם זה או זה הרי לנו ההדגשה עד כמה הקפידה התורה על צער החי. ועוד שאלו המפרשים: מדוע תקנו את ביטול החמץ בשפה הארמית ותוצו: שכיון שאנו אוכלים את הלחם במשך כל השנה עלול להתעורר קטרוג אם נבטלו בלשון המובנת ובהיות שאין השפה הארמית מובנת למלאכים תקנו לומר בארמית, כדי להשקט את המקטרגים. ואם בדומם ובהי, כך, על אחת כמה וכמה אם מצערים בן אדם, צלם אנוש המבין ומרגיש, שבזה המקטרגים גדולים יותר. גדולי

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

רבו תס	יציאת שבת	כניסת שבת	ת"א
18:47	18:12	17:12	ת"א
18:51	18:10	16:58	י-ם
18:46	18:11	17:05	חיפה
18:48	18:12	17:15	ב"ש

הפטחה: ויכרת יהוידע
א. מתחילין בן שבע (מלכים ב"א)
ה. ס. מוספים פסוק ראשון ואחרון ממחר חודש

הילולא דצדיקיא

ל: רבי מנחם מנדל ב"ר ברוך פגט משקלוב
א: רבי ברוך ב"ר גרשון חנוך רחנפרג
ב: רבי מאיר ב"ר יהודה ליב כ"ץ פאפירש
ג: רבי יוס טוב ב"ר ישראל יעקב אלגאזי
ד: רבי מרדכי ב"ר אברהם יפה
ה: רבי אליעזר ב"ר אברהם שמואל גורדון
ו: רבי משה יהושע לפדא, מגדולי תלמידי החת"א
ז: רבי דוד ב"ר שלום פופרסקי

לע"י
האשה הנעלה
רבת המעלה
ורדה גרדה שניצר
בר' מאיר ז"ל

הצלחת דן בן חנה זוג' עכ"ב - לבריאות ועלינה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכ"י
העלון אסור בטלטול במקום שאין עירוב • אין לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה

לע"י
איש החסד ורב
הפעלים
משה שניצר
בר מנחם מנדל ז"ל

✓ אמרו חז"ל: "לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת, כדי ללוות את השבת ואפילו אינו נצרך אלא לכזית. והוא דרך כבוד ללוות השבת ביציאתו, כאדם המלווה את המלך בצאתו מן העיר. וסעודה זו נקראת "סעודת דוד מלכא משיחא", ודרשו דורשי רשומות על הפסוק: "והנה שלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", סל"ם הוא ראשי תיבות של סעודת לוי מלכה שענינו בארץ, אך ראשו מגיע השמימה.

✓ ישתדל כל אדם שלא לעסוק במלאכת קבע קודם שיסעד סעודה רביעית.

✓ סעודה זו רבו סודותיה וסגולותיה. ומובא בקדמונים שעצם יש באדם ו"נסכו" שמה ויש אומרים "לז" שמה, שאין היא נהנית אלא מסעודת מלווה מלכה. ועצם זו היא היחידה שנשארת מהאדם לאחר פטירתו וממנה עומד לתחיית המתים. וכל המקיים סעודה זו כדת וכהלכה יזכה לפרנסה בנקל ולא יצטרך לתרופות מרות בכל ימי חייו, וינצל מכפירה וממיתה משונה וניצול מחיבוט הקבר ומורז את הגאולה וקם בתחיית המתים. ויש בה סגולה נפלאה להיפקד בבנים ובבנות זרעא חייא וקיימא וללדת בנקל למזל טוב.

✓ ראוי להיזהר בסעודת מלווה מלכה, משום שמובא בזוהר הקדוש שמי שאינו מקיים סעודה זו נחשב לו כאילו לא קיים סעודה שלישית, שאז נראה שאכל סעודה שלישית

אדם לאכול מין מאכל שערב לו ביותר. וגם יקפידו להכין תבשיל חדש מיוחד לסעודה זו ולא יאכלו משאריות של מאכלי השבת. ובגמרא מסופר שרבי אבהו היה שוחט עגל מיוחד לכבוד סעודה זו, ואשרי מי שזוכה להוציא ממון בעבור סעודה זו.

✓ אף על פי שזמן סעודה זו הוא במשך כל הלילה, מצוה מן המובחר לעשותה כמה שיותר סמוך להבדלה ולכל הפחות קודם חצות לילה. ובזמן החורף שחצות לילה הוא מוקדם יותר יש להיזהר בזה.

✓ מקובל מצדיקי עליון שבסעודת מלווה מלכה הוא עת רצון שיכולים לפעול אז ישועות וכל טוב. ויש נוהגים גם לזמר זמירות שמזכיר בהם אליהו הנביא זכור לטוב.

✓ נוהגים להדליק נרות לכבוד הסעודה וסגולה נפלאה להדליק ד' נרות לכבוד דוד המלך ונר נוסף לכבוד אליהו הנביא זכור לטוב. ומקובל בשם צדיקים שאם מספרים בסעודה זו סיפור מהבעל שם טוב הקדוש זיע"א סגולה היא להצלחה ולפרנסה במשך ימות השבוע.

✓ אין להחליף את בגדי השבת, עד לאחר שיסיים סעודת מלווה מלכה.

✓ אם חפץ האדם לעלות על יצועו ולישון קודם חצות לילה לא יאמר וידוי בקריאת שמע שעל המיטה, משום שאין אומרים וידוי במוצאי שבת קודם חצות.

(באר השבת)

בשביל סעודת הלילה ולא לכבוד שבת, אך כשאוכל סעודה זו, ניכר שאכילת סעודה שלישית היתה במיוחד לכבוד שבת ולכן יקפיד בזה מאוד ובפרט שלדעתם של רבותינו המקובלים יש בה צורך גדול למשוך על ידה את קדושת השבת לכל סעודות החול.

✓ יהא זריז האדם לקיים סעודה זו בפת דוקא וגם הנשים חייבות בסעודה זו ורק כשאנוס ממש יעשה כפי מה שזכר בספרי ההלכה.

✓ מצוה מן המובחר שיסדר שולחנו בפריסת מפה ושאר דברים הרגילים אצלו בסידור השולחן ואפילו אינו אוכל אלא כזית ואין זה מן הראוי לאכול סעודת מלווה מלכה בשולחן ללא מפה וכיו"ב.

✓ טוב לבצוע בסעודה זו על לחם משנה, כמו בכל סעודות השבת ומצוה מן המובחר שתהא הפת חמה וטריה שנאפתה בו ביום. ורק אם יש לחם הנותר מן השבת (שלם ולא פרוס) יחממוהו ויגישוהו חם וטרי ויש בזה חשיבות גדולה מאוד.

✓ יאמר: "אתקינו סעודתא דמהימנותא דא היא סעודתא דדוד מלכא משיחא" ובזכותו ננצל מחיבוט הקבר. ויש מוסיפים לומר: "דוד מלך ישראל חי וקים, סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל" ג' פעמים ומוסיפים מזמור "לדוד ה' רעי" וסועדים בשמחה ובטוב לבב.

✓ מצוה לאכול ולשתות בסעודה זו מאכלים טובים וחשובים, כמו בסעודת שבת ויהדר כל

טוב טעם ודעת למדני - טעמי המנהגים

✓ התפילה שאומרים אחרי שמו"ע בשחרית ובמנחה של חול (נפילת אפים, והוא רחום, שומר ישראל) נקראת תחנון.

הטעם: ע"ש הנאמר (מל"א ח', נד) ויהי ככלות שלמה להתפלל אל ה' את כל התפילה והתחינה הזאת, "אלמלא תחינה אחר תפילה". ועוד, ע"ש תחילתה "רחום וחנון חטאתי לפניך".

✓ בימי שני וחמישי נוהגים להאריך בתפילת תחנון. **הטעם:** משום שימי שני וחמישי הם ימי רצון, שכן משה רבינו עלה להר סיני לקבל את הלווחות בפעם השניה ביום ה' וירד ביום ב'. ועוד, משום שהם ימי דין, דב"ד של מטה ושל מעלה יושבים אז בדין. ועוד, ע"ש הנאמר (ישעיה נ"ה, ו) דירשו ה' בהמצאו - ב' ה' מצאו. ועוד, ע"ש הנאמר (בראשית ב', ד) אלה תולדות השמים והארץ בהיבראם - בה' ב' בראם, ראה הקב"ה לב' וה' ונתנם לבריות להתכפר בהם.

✓ נוהגים לומר תפילת תחנון בעמידה. **הטעם:** שלושה זקנים תיקנו והוא רחום, כל אחד חלק, ובכל חלק י"ח אזכרות כנגד י"ח ברכות.

✓ נוהגים לומר תפילת תחנון בשני וחמישי בלחש. **הטעם:** הואיל ותפילת תחנון היא כנגד שמונה עשרה, וכשם שתפילת שמו"ע נאמרת בלחש אף תחנון בלחש.

(אוצר טעמי המנהגים)

נצור לשונך

✓ מותר וגם נכון מאוד לשאול מחברו אודות פלוני אם כדאי לשוכרו או להשתתף עימו או להשתדך עימו וכיוצא בזה, כיון שמכוון לטובתו שלא לבוא לידי הזק, או מחלוקת, או חילול השם חס ושלום. וצריך להודיעו מדוע שואלו, דאם לא כן עובר על "לפני עיור", שהמספר לא ידע לכוון לתועלת. ורוב העולם נכשלים בזה (וחברו יספר כל מה שנוגע, ויזהר שלא לגזם וכולי, והשומע יזהר שלא להאמין בהחלט). ולא ידרוש ממי שמשער שהוא שונאו, ואפילו איננה שגאה גמורה, רק שהוא גם כן באותה אומנות ובאותו עסק, כי גם אם יאמר שתשובתו איננה מחמת שגאה, רק שלא יכול לראות ברעה שתגיע על ידי זה, מכל מקום לא ידרוש ממנו.

✓ מותר לדרוש על קרובו אם הוא לומד עדין, בתנאי שדעתו של השואל היא לתועלת על להבא, שאם פרש מתלמודו יזרו אותו, ובלבד שיודיע לנשאל שהוא קרובו ורוצה לדעת האמת, כדי שהמספר יכוין לתועלת, כנזכר קודם. ורגילים העולם, שכשאחד עוקר דירתו לעיר אחרת, כשהוא פוגע אחד מעירו הראשונה הוא חוקר ודורש אחר כל אחד מאנשי עירו (ויש לו מידה מיוחדת על כל אחד איך לתארו ביראת ה' ואיך להגבילו במידותיו), ופשוט שיש איסור בדבר, שבודאי אין כוונת השואל או המשיב לשום תועלת.

(הלכות לשון הרע ורכילות)

אמרי שפר חידושים על פרשת השבוע

סיפור לשבת

מרום וקדוש היה הצדיק רבי משה אהרון פינטו זצ"ל, חוליית זהב בשלשלת הפז של משפחת פינטו הרוממה, שהאיר שמי יהדות מרוקו מאז ימי גירוש ספרד. חולים רבים היו פוקדים את מעונו. לאחר שהרופא בדקם ונתן להם את מרשם התרופות, באים היו אל הצדיק להתברך מפי קודשו, שיהא עסק זה להם לרפואה. והצדיק, בענוותנותו, היה משיב להם לאמר: "התורה הקדושה כותבת (בפרשתינו) "ורפוא ירפא", ודורשים חז"ל: מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא. רואים אנו, איפוא, שרפואת הרופאים זקוקה להסכמת התורה הקדושה. על כן, אייעץ לכם לקחת את התרופות ולהניחן בארון הקודש, ליד ספר התורה הקדוש, ובכך להוסיף סגולה לסגולתם וכוח לכוחם. ובזכות התורה הקדושה הקרויה "עץ חיים", אשר היא חיינו ואורך ימינו - ובזכות הצדיקים שכתבו את ספר התורה הקדוש, אשר גם במותם קרויים הם חיים - יהיו התרופות בעזרת א-ל חי לסם חיים!". שמעו החולים לקולו, והניחו את התרופות בארון הקודש, שכתבתו מיוחסת לאבי השושלת, הגאון הקדוש איש האלוקים רבינו יאשיהו פינטו זצ"ל - השמור כיום ביד ממשיך השושלת הקדושה, הגאון הצדיק רבי חיים פינטו שליט"א באשדוד - וראו פלאות עין בעין. בבחינת "מכאן", דוקא מכאן, ניתנה רשות לרופא לרפאות!..."

בפרשתינו מצויים אנו על כשרות המאכלים, ובעניין זה מצינו בספר "שולחן גבוה" לגאון רבי יוסף מולכו זצ"ל, מעשה נפלא ברבינו דון יצחק אברבנאל זצ"ל, שר האוצר למלך ספרד. פעם, איוותה נפש המלך לאכול עם שר האוצר. אמר הרב: "אתכבד להזמין את המלך לביתך, אך לא אוכל לאכול על שולחנך". אמר המלך: "נבשל בשר כשר!". ענה הרב: "אסור הוא, אם נתבשל בכלים". אמר המלך: "ביאו הבשר המבושל מביתך!". ענה הרב: "בשר שהוסרה השגחתו ממנו נאסר לנו, כדי 'בשר שנתעלם מן העין, שמא הוחלף!". אמר המלך: "ניחא! יובא הבשר מביתך ומשרתך ישגיח עליו עד שיובא לשולחן!". לכך הסכים השר. הורה המלך לעשות שולחן עגול, מסתובב, העומד על רגל אחת, ולהכין מנות זהות למנתו של השר. המשרת היהודי הביא את מנת הרב, והרב לא הסיר ממנה עיניו. לפתע קרא המלך: "ראה נא את הציפור שם, בחוץ!". נשא הרב עיניו, והמלך סובב ברגלו את השולחן כהרף עין, ומנתו באה לפני השר. עקב הרב אחר הציפור במעופה, והחזיר פניו. אמר המלך: "נמשיך בארוחה!". ענה הרב: "תודה, כבר אכלתי דו!". תמה המלך: "הרי בקושי טעמת מאומה!". והוכיחו קשות: "ראה כמה טרחנו לכבודך, הבאנו המאכל במיוחד מביתך, ועתה אינך אוכל!". התנצל הרב: "מה אעשה והסחתי דעתי לרגע, כשהבטתי בציפור לבקשת המלך!". אמר המלך: "אשריך ואשרי תורתך, שהיצלתך ממאכל אסור!".

(מעייין השבוע)

"ואלה המעשפטים אשר תשים לפניהם" (כא, א)
בגמרא דרשו: "לפניהם" - ולא לפני ערכאות, היינו מערכת חוקים שאינה מבוססת על דין תורה. "לפניהם" - ולא לפני הדיוטות, היינו דיינים שאין להם כל מערכת חוקים, ושופטים כפי הבנתם: אסור באיסור מוחלט לאדם מישראל לתבוע את חברו לדין שאינו דין תורה, ואינו בפני דיינים הפוסקים לפי השולחן ערוך. אבל, כתב רבינו הרמב"ן זצ"ל, יש הבדל בין השניים: אם שני בעלי הדין מסכימים, מותר להם לגשת לבורות בפני הדיוטות - אבל הדיון בערכאות אסור אף בהסכמה!
(מעייין השבוע)

"ורפוא ירפא" (כא, יט)

מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות (רש"י). לפני אחד הצדיקים שבדורות עברו באו פעם אנשים ובכו ובקשו ממנו, כי יתפלל למען חולה מסוכן, אשר הרופאים כבר התייאשו מחייו וקבעו, שאיננו יכול עוד לחיות. נענה הצדיק ואמר: "התורה נתנה לרופאים רשות רק לרפאות אבל לא לייאש את החיים. לכך אין להם כל זכות, שכן לא קיבלו רשות לכך". הרבי מקוצק זצ"ל היה אומר על כך: "יאוש שלא מדעת" - כל יאוש בא מתוך שאין דעת...
(מעיינה של תורה)

"כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לטמור" (כב, ו)
חז"ל אמרו: "איש אל רעהו" - ולא הקדש. כלומר, אם מצויים חפצי הקדש בביתו של אדם ונגנבו או שאבדו, אינו חייב לשלמם. ולכאורה, הרי זו גזירת הכתוב. שאם לא כן, מדוע יגרע דין ההקדש מדין כל אדם? אבל ה"אור החיים" הקדוש זצ"ל נתן טעם לשבח בדין הזה. שהרי דין הוא בשואל, שחייב אפילו באונסין, אלא אם כן בעליו עימו, בעל החפץ פועל בשליחותו, שאז הוא נפטר מתשלומין. והנה ההקדש הוא של הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא פועל כל העת לטובתו של האדם. "ושפיר יקרא האדון ברוך הוא בעליו של הקדש עימו, של כל נפקד, שאין לך כל שעה ורגע שאין ה' עושה פעולה עם אדם, בין בבחינת גופו, בין בבחינת צרכיו!"
(מעייין השבוע)

חנוך לנוער

הנה ידוע כי הדרך להבטיח שיהיו לנו ילדים קדושים וטהורים היא לזעוק תמיד אל ה'. כך עשתה לאה, והתורה מספרת לנו זאת ללמדנו שאף אנו יכולים להגיע לתוצאות דומות, אם נלך בדרכיה. תפילה לילדים קדושים הינה חלק מתפילותינו מידי יום ביומו. בברכת התורה אנו אומרים: "ונהיה אנחנו וצאצאינו, וצאצאי צאצאינו, וצאצאי כל עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך..." לא די בכך שנתפלל להצלחה בתורה, עלינו להתפלל גם להצלחתם של ילדינו. אין זו מידת חסידות אלא חיוב המוטל על כל יהודי ויהודי, חיוב המשולב בתפילה היומית. הבן איש חי זצ"ל מספר סיפור על צדיק גדול, שלאחר פטירתו הופיע למישהו בחלום וסיפר לו שהוא סובל יסורים נוראים. בתשובה לשאלה מהי סיבת יסוריו, ענה כי פעם אחת כאשר התפלל "ובא לציון", הגיע למילים "שלא ניגע לריק ולא נלד לבהלה", מילים המתייחסות לגידול ילדים טהורים, הוא לא אמר את הפסוק בכוונה הראויה. כמוכן, איננו נמצאים במדרגה כה גבוהה, עד שנוכל לכון בכוונה הראויה כל פעם שאנו אומרים מילים אלו בתפילותינו, אבל נוכל ללמוד מסיפור זה כמה חשוב שנזכור את הצלחתם הרוחנית של ילדינו, בשעה שאנו מתפללים. זהו חיוב, כיון שהוא מופיע בכמה וכמה מקומות בתפילה. חלק מהצלחתם של ילדינו תלוי בתפילותינו עבורם, ועלינו לעשות את חלקנו בהשתדלות זו. ברם, אין די בכך שנתפלל עבור ילדינו. עלינו לשמש דוגמא חיה לדמות האנשים שאנו רוצים שילדינו יהיו. איננו יכולים לומר להם לנצל את הזמן ללימוד תורה, בעוד שרוב הזמן אנו בעצמנו יושבים וקוראים עיתונים או ספרות לא תורנית. איננו יכולים לצפות מהם לומר תמיד רק את האמת, אם אנו בעצמנו איננו מקפידים על כך. לא נוכל לבקש מהם שלא לדבר לשון הרע, אלא אם כן נשמש בעצמנו דוגמא חיה להתנהגות חיובית זו. תפילה בצירוף המעשה יפעלו את כוחם בשמים להמליץ טוב בעדינו לזכות לבנים ובני בנים, נטיעות נאמנים, בריאים וחסונים, דשנים ורעננים, אכ"ר.

זכו-שכינה ביניהם

בימי מלחמת העולם הראשונה, בשנות תרע"ד - תרע"ח, שרר בירושלים רעב כבד מאוד. היו תקופות בימים ההם שמתו רעב היו נופלים בחוצות קריה. באחד הימים, וביתו של רבי אריה לוי זצ"ל ריקם, ואין לו פת לחם לפרוס לעוללו. והנה נודע לו כי אחד מעשירי העיר, שבעבר גמל לו רבי אריה חסד, נוהג להלוות כספים לזקקים. האיצה אשתו ברבי אריה שילך גם הוא לבקש הלוואה. מתרחק היה רבי אריה כל ימיו מבקשת הלוואות וטובות, אך מה לעשות כשבאו מים עד נפש?! נכנס רבי אריה לבית העשיר ובפה רפה ביקש הלוואה. סירב הלה למלאות בקשתו. לשאלת רבי אריה משום מה מסרב לו, בה בשעה שמלווה לאחרים, אישר העשיר כי אכן מלווה הוא ונימק הדבר: לאחרים מוכרח אני להלוות, כי הם יודעים שיש לי, ואם אסרב ישמרו לי טינה או ינקמו בי. אך אתה הידוע כנפש נקי וצדיק, כמי שאינו נוגע בזבוב לרעה, בטוחני כי ממך לא אסבול כלל, לא מנקימה ולא מנטירת איבה. נדהם רבי אריה לשמוע נימוק אכזרי זה, העביר על מידותיו ולא רטן כנגד הלה המונוע לחם מביתו. קם ועזב בשקט את הבית ובידים ריקות נכנס לביתו הריק ופרץ בבכיות: רבונו של עולם! מכיון שאני לא נוקם ולא נוטר ולא עושה רעה לאדם, האם דוקא בשביל כך, מגיע לי להיות נידון ברעב?! אשתו הצדקנית ניחמה אותו והוכיחה: רבי אריה, רבי אריה היכן ביטחונך בה? האבד חלילה? "אל תבטחו בנדיבים בן אדם שאין לו תשועה", עשית את השתדלותך כמוטל עליך, והוסיפה דברי שבח וניחומים, עידוד וחיוק, ואכן ה' הושיעם והגיעה מעטפה בדרך פלא, וממנה התפרנסו בכבוד. סיפור זה היה וקיים בכל בית בצורה אחרת. כאן הבעל שבור מחוסר הצלחתו, כאן שבור מפיטוריו וכאן ממצבו הרפואי או הכלכלי, הנפשי או הגופני, לך האישה יש את הכוח לעודדו ולהחיותו, לשמחו ולגרום לו לפריחה ושגשוג שתביא את התועלת לשניכם גם יחד. אם תאמיני בכוחך ותתאמצי מעל לכל... תראי את הישועה עין בעין, ולה' הישועה.

מעשה שהיה בבחור יקר בשם דניאל, שהתקשה מאוד לקום בזמן לתפילת שחרית בישיבה. ניסה כמה פתרונות ו"סגולות", ושום דבר לא הועיל. גם לאחר שרכש שעון מעורר, המשיך להגיע באיחור לתפילה, כי מיד כשצלצל השעון, שלח את ידו, "השתיק" אותו, והמשיך בשנתו... יום אחד, כשנכנס לחנות אחת, נפלו עיניו על שעון מיוחד שהומצא לאחרונה. שעון זה חובט ומכה בישן לצידו, ומכריחו לקום... פלאי פלאים! על אף מחירו היקר של השעון, החליט דניאל לקנותו, כדי שיזכה סוף סוף לקום בזמן לתפילה. באותו לילה, בטרם שכב לישון, הניח את השעון בתוך כריתו, כדי "שיעבוד" היטב, ושקע בשינה ערבה. למחרת בבוקר, נכנס הבחור ה"מעורר" לחדרו. מיהו אותו "מעורר"? - ובכן בישיבה היא, מינתה ההנהלה בחור, שתפקידו להיכנס מידי פעם לחדרים, ולהקיץ את הישנים לתפילת שחרית. מנהגו של אותו מעורר הוא, שלאחר שניסיון יקיצת הבחור אינו מצליח, הוא פשוט נוטל את כריתו, שמיכתו וכו', ומעיף אותם לכל הכיוונים... ובכן, המעורר מנסה להעיר את מיודעינו שהיה "עסוק בשנתו", ומשאל נע ולא זע, שמת המעורר את כריתו, והעיפה בעוצמה לעבר כותל החדר. לפתע התעורר דניאל בבעתה, וזינק ממיטתו... הסיר את כיסוי הכרית, ולפניו הונחו רסיסי שעונו היקר, שלא זכה להשתמש בשרותיו אפילו בוקר אחד... "כעת עליך לשלם לי טבין ותקילין בעד הזק שעוני", תבע דניאל את המעורר. הלה השיב: "הבה וניגש לשאול מה קובעת ההלכה במקרה שכזה. ואם הדין הוא שעלי לשלם, כך אעשה בשמחה..."

תשובה:

ידועה ההלכה ש"אדם מועד לעולם", וחייב על נזקיו גם שנעשו בשוגג או באונס (ש"ע ח"מ סי' תכ"א ס"ג). והיה מקום לומר שענייננו, שהגם שהבחור המעורר לא העלה על דעתו שבכרית הונח שעון יקר, מכל מקום מאחר והזיקו בידיים, שלם ישלם עבורו. אולם, נראה לטעון שבכל זאת הוא פטור לגמרי מלשלם, כי הוא הזיק "ברשות בית דין" (רשות ראשי הישיבה). והלכה בידיו שהמזיק "ברשות" פטור, כמבואר בש"ע (ח"מ סי' שע" ס"ח, על פי הגמרא בב"ק ל"ב): "היה אחד רץ (ברשות הרבים) ואחד מהלך, והזק המהלך ברץ, חייב הרץ, מפני שרץ שלא ברשות. במה דברים אמורים, בימות החול, אבל בערב שבת בין השמשות, פטור, מפני שרץ ברשות", (כי רשאים לרוץ או ברשות הרבים עבור צורכי השבת). ויעוין בשיטה מקובצת (שם) שבאר בטעם הדין: "שהרי יש לו רשות לרוץ בדרך, ועל הניזק היה להרחיק את עצמו", דהיינו, על הניזק היה להיזהר ולהרחיק את עצמו ולילך מן הצד, שהרי ידוע שזו שעה שדרך בני אדם לרוץ בה. עוד שנינו להרחיק את עצמו, "שליה בית דין שהיכה ברשות בית דין והזיק (בלא כוונה), פטור". והטעם הוא מפני שהזיק ברשות בית דין. לאור הדברים, נראה שאף בשאלתנו לבחור המעורר יש רשות לעורר בצורה כזו את הבחורים, וכמו כן לדניאל היה להיזהר ולהעלות על דעתו שעלולה כריתו להיזרק בחזקה, ולכן יש לפטור את המעורר מתשלום דמי השעון.

לסיכום: המעורר פטור מלשלם לדניאל עבור הזק השעון.

(אחת שאלת)

הודעה חשובה לקוראי העלון!!!

בצער רב אנו מודיעים שבשל קשיים כספיים הפסקנו להדפיס את העלון. (העלון יוצא רק במייל). כל מי שרוצה להיות שותף באלפים ורבות רבים של זכויות יכול לתרום לעלון

שנמשיך ב"ה בהדפסתו.

טלפון לתרומות: 03-5591756 (נא להשאיר הודעה וטלפון).

שאו ברכה מאת ה'!

זכות העלון לעילוי נשמת מינטה נקש בת נזימה תנצב"ה

לכל פנייה, מערכת העלון ישא ברכה: ת.ד. 5190 חולון, 03-5590992 (נא להשאיר הודעה וטלפון בתא הקולי), פקס: 03-5584485
למעוניינים שהעלון ישלח להם בדוא"ל, נא להשאיר הודעה: yeasa.beracha@gmail.com